

9. Барден Ф. Взлом маркетинга. Наука о том, почему мы покупаем / Ф. Барден. – К. : Изд-во ООО "Манн", "Иванов и Фербер", 2014. – 236 с.

Фигун Н.В., Бабанова И.Ю. Исследование влияния факторов нейро-маркетинга на поведение потребителя

Исследована сущность нейромаркетинга как нового направления экономики, который возник на основе исследований человеческого мозга и данных классического маркетинга. Освещены основные преимущества использования нейромаркетинговых инструментов для фирмы, потребителей и общества. Рассмотрены технологии нейромаркетинга, которые часто используют для увеличения объемов продаж. Акцентировано внимание на поведенческой экономической теории о системе мышления потребителей. Исследованы основные нейромаркетинговые факторы, влияющие на решение о покупке товара, определены их содержание и перспективы использования в условиях рыночной экономики.

Ключевые слова: нейромаркетинг, нейромаркетинговые исследования, эмоции, потребитель, поведенческая экономика, зеркальные нейроны, допамин, соматический маркер, ассоциативный ряд.

Fihun N.V., Babanova I.U. The Research of Neuromarketing Factors Influencing Consumer Behavior

The substance of neuromarketing is investigated as a new direction of economics that arose on the basis of researches of human brain and classic marketing data. Basic advantages of neuromarketing instruments using are reflected for firms, consumers and society. Neuromarketing technologies that are often used for the increase of sales volume are considered. The special attention is paid to the behavioral economics theory about consumers' thinking system. Basic neuromarketing factors influencing decision making concerning purchase of commodity, their content and prospects for further use are investigated.

Keywords: neuromarketing, neuromarketing researches, emotions, consumer, behavioral economics, mirror neurons, dopamine, somatic marker, association range.

УДК 338.47:65.012.2 *Доц. В.І. Яшук, канд. екон. наук; доц. В.Б. Артеменко, канд. екон. наук; магістрант В.О. Янкевич – Львівська КА*

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ І АЛГОРИТМ ЇЇ ПРОЕКТУВАННЯ

Досліджено традиційне трактування поняття стратегії підприємства. Здійснено теоретичне узагальнення і вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо теоретичних і методичних рекомендацій розроблення моделі системи стратегічного управління підприємством, яка побудована на основі методики формування й реалізації стратегій, використовуючи інтегральний показник ефективності діяльності підприємства й алгоритм проектування системи стратегічного управління підприємством, спрямованої на максимізацію ефективності її функціонування у заданих умовах середовища.

Ключові слова: стратегія, стратегічне управління, система стратегічного управління, методика формування та реалізації стратегій, модель системи стратегічного управління, алгоритм проектування системи стратегічного управління.

Аналіз останніх досліджень. Зростаюча тенденція до ускладнення середовища функціонування підприємства – збільшення частоти та складності змін і скорочення терміну ефективності впливу на них – ускладнює формування адекватної й своєчасної реакції підприємства на ці зміни. Як наслідок, можна спостерігати неадекватну "навігацію" підприємства вищим керівництвом в умовах відсутності ефективної системи стратегічного управління і складного зовнішнього середовища, що швидко змінюється. Наслідком ситуації, що склалася, є неефективність

функціонування основних підсистем підприємства, низькі показники результатів діяльності та проблематичність "виживання" загалом для більшості галузей.

Вплив цієї тенденції на зниження прибутку і доходу окремого підприємства – оператора стільникового зв'язку можна нівелювати проектуванням і практичним впровадженням системи стратегічного управління, яка забезпечувала б максимізацію ефективності функціонування підприємства у заданих умовах середовища. Ефективність системи стратегічного управління переважно зумовлюється якістю моделей і методик формування та реалізації стратегій, що лежать в її основі. Вказані інструменти розроблення та реалізації стратегій, які існують в теорії та практиці, не відповідають критерію максимізації ефективності функціонування підприємства та його конкурентної переваги в заданих умовах середовища.

Зазначені питання залишаються недостатньо дослідженими, не отримавши належного теоретичного вирішення у класичних моделях стратегічного аналізу та планування BCG, GE/McKinsey, ADL/LC, Shell/DPM. Тому на більшості вітчизняних підприємств перелічені методики та моделі, як і системи стратегічного управління, що на них базуються, не є достатньо оптимальними в умовах українського ринку та часто не виправдовують витрат на своє комплексне впровадження і використання, що і визначає актуальність теми дослідження.

Постановка завдання, мета дослідження. Основною метою дослідження є надання теоретичних і методичних рекомендацій для розроблення моделі системи стратегічного управління підприємством й алгоритму її проектування. Досягнення мети дослідження зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити традиційне трактування поняття стратегії підприємства;
- запропонувати модель системи стратегічного управління підприємством, яка побудована на основі методики формування й реалізації стратегій;
- розробити алгоритм проектування системи стратегічного управління підприємством.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних трактувань поняття "стратегії" дозволив детально розглянути та розширити її загальноприйнятні межі. Пропонуємо визначення стратегії як випереджувальної дії на поточний і прогнозований вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Оскільки мету підприємства можна представити як узагальнені цілі учасників, які реалізуються через підприємство, то процеси постановки цілей (а також стратегій, як цілей нижчого рівня) для систем "індивід" і "підприємство" мають спільну основу. Постановка мети та стратегії індивіда зумовлюється впливом мотиву (фактора зовнішнього або внутрішнього середовища індивіда) та спрямована на модифікацію цього впливу, що за визначенням є дією у відповідь або реакцією. Отже, стратегію підприємства також можна розглядати як реакцію на поточний або прогнозний вплив факторів середовища.

Максимізація ефективності діяльності підприємства в заданих умовах середовища можлива шляхом установаження фіксованої функціональної залежності стратегій підприємства від впливів цього середовища. Така залежність передбачає формалізацію типів впливів середовища та стратегій підприємства, а також визначення досягнення максимально можливого значення узагальненого показника ефективності діяльності підприємства в певних умовах як критерію вибору стра-

тегій. Розглядаючи наявні підходи до визначення такого показника, логічним видається обрати інтегральний показник ефективності підприємства, як суми зважених величин рентабельності й конкурентної переваги організації. Цей показник також розглядають як критерій ефективності системи стратегічного управління.

Система стратегічного управління підприємством призначена насамперед для вирішення завдання оптимізації його функціонування, вимірюваної інтегральним показником ефективності діяльності підприємства, визначеним як критерій якості системи. Проектування системи стратегічного управління підприємством здійснюється на основі базової моделі, яка складається з п'яти основних блоків – цілей, функцій, завдань, управління, ресурсів системи, а також середовища підприємства [1, 2-4].

Рис. 1. Алгоритм проектування системи стратегічного управління

Розглянемо алгоритм проектування системи стратегічного управління оператором стільникового зв'язку (рис. 1), використовуючи при його створенні окремі елементи одного з традиційних алгоритмів розроблення систем управління. На першому етапі проводиться діагностика наявної системи стратегічного управління, потім оцінюється необхідність її модифікації або проектування (у разі відсутності системи): усвідомлення вищим керівництвом змісту, мети й завдань розроблення й впровадження системи; установлення вимог і очікувань захищених сторін; обговорення необхідності проектування системи. У разі ухвалення рішення про створення системи стратегічного управління формується проектна група з її розроблення й призначають відповідальних осіб, розробляють і затверджують план проектування системи. Основна робота з проектування системи здійснюється на 3-9 етапах алгоритму (рис. 1).

Після її завершення проводиться оцінка й тестування системи. У разі позитивного результату на завершальному етапі здійснюється впровадження системи: моніторинг реалізації плану робіт (розроблення критеріїв оцінки й методів поліпшення процесів); внутрішній аудит; складання плану коригувальних заходів. У разі негативного результату – повторюються етапи 3-9 і знову проводиться оцінка системи. Модель системи стратегічного управління підприємством представлено на рис. 2. Блок "Цілі системи": до цілей системи відносять отримання комплексної випереджувальної дії підприємства на вплив середовища (типових стратегій) і програми її реалізації, які доцільно представити у формі стратегічної цільової програми. Програма реалізації комплексної випереджувальної дії характеризується набором технічних, організаційних, наукових, економічних, соціальних, екологічних і маркетингових показників. Розглянута базова модель системи передбачає використання програмно-цільового методу планування, побудованого за логічною схемою "цілі – шляхи – способи – засоби" [5]. Спочатку визначаються цілі, які повинні бути досягнуті на виході системи, далі – шляхи їх реалізації (завдання системи), потім – більш деталізовані способи (функції системи) і засоби (управління системою й ресурси на її вході).

Блок "Функції системи" містить методику формування й реалізації стратегій підприємства. Результатом здійснення функцій сканування середовища є виконання завдання складання "карти" значущого середовища, внаслідок моніторингу й оцінки типових впливів середовища складаються бази даних впливів середовища, виділяються логічні групи впливів, формується хронологічна послідовність типових впливів і розраховуються кількісні характеристики типових впливів. Функція прогнозування типових впливів реалізує завдання одержання прогнозу типових впливів шляхом складання сценаріїв і використання математичних моделей. Водночас завдання складання таблиць типових взаємозв'язків і формулювання типових стратегій для логічних груп, планування реалізації типових стратегій, контроль виконання й коректування типових стратегій вирішуються внаслідок виконання сукупності відповідних функцій формування й реалізації комплексної випереджувальної дії.

У структурі ресурсного забезпечення на вході системи, порівняно з матеріальними ресурсами, підвищується роль нормативно-методичного та кадрового забезпечення. Забезпечення системи матеріальними ресурсами спрощується, однак підвищуються вимоги до забезпечення висококваліфікованими фахівцями й менеджерами, а також нормативно-методичним матеріалом для аналізу середовища й формування та реалізації типових стратегій.

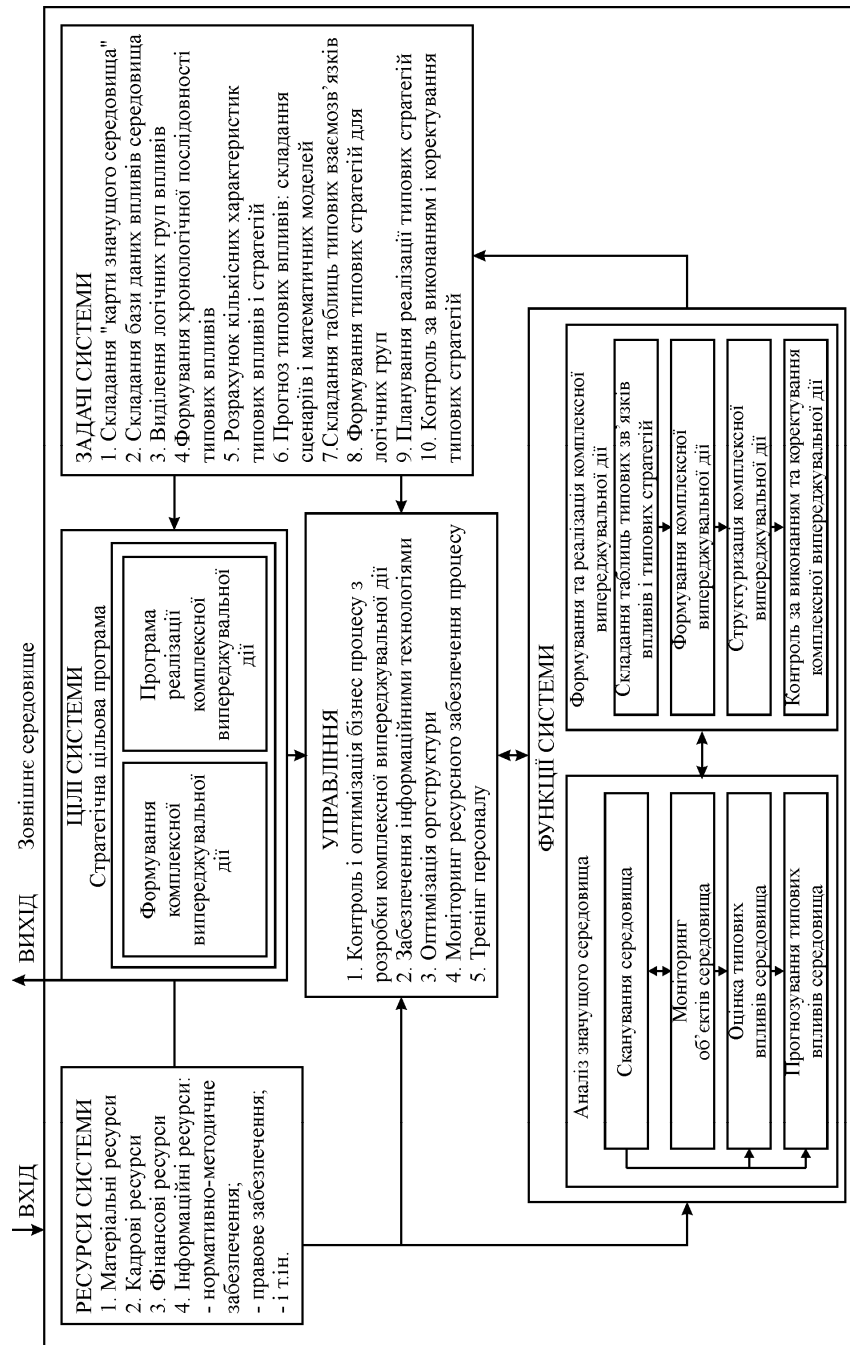

Рис. 2. Модель системи стратегічного управління підприємством

Якість цих ключових ресурсів значною мірою впливає на ефективність і стійкість функціонування системи й інтегральну ефективність підприємства. Прогноз необхідної кількості ресурсів здійснюється з використанням одного з методів: нормативного або розрахунково-аналітичного з використанням економіко-математичного моделювання. Вибір одного з них залежить від умов зовнішнього й внутрішнього середовища. Використання нормативного методу є найбільш точним, однак ускладнюється низьким рівнем нормативно-методичної бази підприємств.

Блоку "Управління" системи задається мета й завдання діяльності системи у вигляді планових завдань з розроблення комплексної випереджувальної дії і програми її реалізації. Окрім цього, на вхід цього блоку надходять дані про наявні ресурси і зовнішнє середовище підприємства. Сюди ж надходить інформація із блоку функцій системи про реальний хід процесу розроблення стратегічної цільової програми. Завдання блоку управління полягає або у підтримці блоку функцій у заданому стані, або у покращенні його стану, тобто в реалізації заданої мети. Як тільки спостерігається відхилення від заданого стану, з розглянутого блоку надходить команда-розпорядження на ліквідацію відхилення у блоці функцій. У такий спосіб блок управління містить у собі оптимізацію організації, забезпечення інформаційними технологіями, контроль і оптимізацію бізнес процесу з розроблення комплексної випереджувальної дії і моніторинг ресурсного забезпечення процесу.

Висновки. Таким чином, побудовано алгоритм проектування системи стратегічного управління та її модель. Цю систему розроблено на основі методики формування й реалізації стратегій, використовуючи інтегральний показник ефективності діяльності підприємства як критерій ефективності системи. Також обґрунтована змістовна сторона основних блоків: цілей, функцій, завдань, управління й ресурсів системи. При цьому важливу роль відіграє взаємозв'язок стратегії підприємства і вплив середовища як вихідна передумова стратегічного управління. Цим питанням і присвячено наші подальші дослідження.

Література

1. Гордієнко П. Стратегічний аналіз : навч. посібн. / Петро Гордієнко; М-во освіти і науки України, Міжнар. наук.-техн. ун-т. – К. : Вид-во "Алерта", 2006. – 403 с.
2. Каплан Р.С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию : пер. с англ. М. Павловой / Р.С. Каплан, Д.Р. Нортон. – М. : Изд-во "Олимп-Бизнес", 2003. – 304 с.
3. Виханский О.С. Стратегическое управление : учебник / О.С. Виханский. – М. : Изд-во "Гардарика", 1998. – 292 с.
4. Ефремов В.С. Классические модели стратегического анализа и планирования: модель ADL/LC / В.С. Ефремов. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.vernikov.ru/material61.html>
5. Міщенко А.П. Стратегічне управління : навч. посібн. / А.П. Міщенко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 366 с.

Яцук В.И., Артеменко В.Б., Янкевич В.А. Модель системы стратегического управления предприятием и алгоритм ее проектирования

Исследована традиционная трактовка понятия стратегии предприятия. Осуществлено теоретическое обобщение и решена актуальная научно-практическая задача по теоретическим и методическим рекомендациям разработки модели системы стратегического управления предприятием, которая построена на основе методики формирования и реализации стратегий, используя интегральный показатель эффективности де-

яльності підприємства и алгоритма проектирования системы стратегического управления, направленной на максимизацию эффективности ее функционирования в заданных условиях среды.

Ключевые слова: стратегия, стратегическое управление, система стратегического управления, методика формирования и реализации стратегий, модель системы стратегического управления, алгоритм проектирования системы стратегического управления.

Yashchuk V.I., Artemenko V.B., Yankevych V.O. The Model of Strategic Enterprise Management and its Algorithm Design

The traditional interpretation of the concept strategy is studied. The theoretical generalizations are found. Some actual scientific and practical tasks of theoretical and methodological recommendations for developing the model of strategic management that is based on the method of forming and implementing strategies using the integral index of efficiency of the enterprise and algorithm design of strategic management, aimed at maximizing the efficiency of its functioning in these environmental conditions, are proposed.

Keywords: strategy, strategic management, strategic management system, method development and implementation of strategies, the model of strategic management, algorithm design of strategic management.

**6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ ШКОЛИ**

УДК 34:[316.42:504:330]

Доц. Г.С. Гулик¹, канд. екон. наук;

доц. І.А. Дубовіч², канд. геогр. наук – НЛТУ України, м. Львів

**ПРАВОВІ ТА СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ
ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Звернено увагу на цілеспрямований навчальний, науковий та виховний процеси підготовки студентів щодо екологічної компетентності відповідно до вимог концепції сталого розвитку. Проаналізовано нормативно-правову базу та соціо-еколого-економічні передумови екологізації освіти в Україні. Розкрито сутність поняття "екологізація освіти". Обґрунтовано, що екологізація освіти (зокрема вищої), є основним інструментом, що забезпечить підготовку фахівців і формування в них професійної екологічної компетентності в руслі вимог концепції сталого розвитку. Розглянуто основні проблеми реалізації екологізації освіти в Україні.

Ключові слова: екологізація освіти, фахівці для сталого розвитку, професійна екологічна компетентність, освіта для сталого розвитку.

Актуальність дослідження. Гарантія та безпека подальшого розвитку людської цивілізації має базуватися на принципі "жити в гармонії з природою". Виходячи з нормативно-правової бази України та її міжнародних зобов'язань щодо реалізації концепції сталого розвитку, назріла необхідність напрацювання інструментарію для досягнення цієї мети. На нашу думку, таким інструментом є екологізація освіти (зокрема вищої), що забезпечить підготовку фахівців для сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі теоретико-методичні та практичні аспекти з питань екологізації освіти висвітлено у наукових працях таких вчених: Ю.Ю. Туниці, І.М. Синякевича, Л.С. Гринів, Є.В. Мішеніна, І.П. Магазинщикова, М.Г. Адамовського та ін. Проте, на нашу думку, в опублікованих наукових працях не повністю досліджено правові аспекти та соціо-еколого-економічні передумови необхідності екологізації освіти в Україні.

Мета роботи – обґрунтування необхідності екологізації освіти в Україні на основі правових та соціо-еколого-економічних чинників.

Виклад основного матеріалу. Нераціональне використання людством природних ресурсів упродовж другої половини ХХ – та початку ХХІ ст., виникнення різних аварій техногенного характеру (на Чорнобильській АЕС (26.04.1986 р.), Першій Фукусімській АЕС (Японія, 11.03.2011 р.), нафтовидобувному об'єкті в Мексиканській затоці (20.04.2010 р.) та інших об'єктах), призвели у багатьох регіонах світу, зокрема і в Україні, до: великомасштабних біологічних катастроф; погіршення стану природного довкілля; зміни клімату; погіршення якості життя й здоров'я населення та ін.

¹ Заслужений юрист України

² Спеціаліст з міжнародного права (юрист-міжнародник)